

Anonymiserad version

Översättning

C-567/20–1

Mål C-567/20

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

29 oktober 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Općinski građanski sud u Zagrebu (Kroatien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

15 oktober 2020

Klagande:

A.H.

Motpart:

Zagrebačka banka d.d.

...

Općinski građanski sud u Zagrebu (distriktsdomstol i Zagreb, Kroatien) ... har i en tvist mellan klaganden A.H., med hemvist i Zagreb ... och motparten, Zagrebačka banka d.d. Zagrebačka banka ... Zagreb ..., om fastställande och betalning i enlighet med artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt till Europeiska unionens domstol framställt följande

Begäran om förhandsavgörande

I. Hänskjutande domstol

II. ... Parterna i målet vid den nationella domstolen

Klagande [:] A.H. z. ...

Motpart [:] Z.b.d.d. z. ...

Följande frågor har inom ramen för en begäran om förhandsavgörande, i samband med tolkningen av unionsrätten, närmare bestämt rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal, hänskjutits till Europeiska unionens domstol:

1) Ska artikel 6.1 i direktivet 1 direktiv 93/13 om oskäliga villkor i konsumentavtal, såsom denna bestämmelse har tolkats i EU-domstolens praxis, särskilt i mål C-118/17, Dunai, tolkas så, att ett ingripande från lagstiftaren sida i förhållandet mellan konsumenter, vilka är låntagare, [**orig. s. 2**] och en bank, inte kan beröva konsumenterna rätten att vid domstol ifrågasätta villkoren i det ursprungliga avtalet eller i det tilläggsavtal till avtalet som ingåtts enligt lag, för att säkerställa deras rätt att erhålla återbetalning av alla de förmåner som banken har erhållit på ett otillbörligt sätt, till nackdel för konsumenterna, genom tillämpning av oskäliga avtalsvillkor, när konsumenterna inom ramen för ett ingripande från lagstiftaren sida frivilligt har ändrat det ursprungliga avtalsförhållandet på grundval av bankernas lagstadgade skyldighet att erbjuda konsumenterna en sådan möjlighet, och inte direkt enligt lagen om ingripande, såsom var fallet i domen i målet Dunai?

2) För det fall den första frågan besvaras jakande. Är den nationella domstol som ska pröva ett mål mellan två enskilda, låntagaren och banken, och som i enlighet med den tolkning av antagits av Vrhovni sud (Högsta domstolen) inte kan tolka bestämmelserna i den nationella lagen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lag om ändring och komplettering av konsumentkreditlagen) på ett sätt som överensstämmer med kraven i direktiv 93/13, behörig och/eller skyldig att på grundval av detta direktiv och artiklarna 38 och 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna underlåta att tillämpa denna nationella lagstiftning, såsom den tolkats av Vrhovni sud (Högsta domstolen)?

Fakta och omständigheter i förevarande mål

1. Den 15 oktober 2007 ingick klaganden, A.H., i egenskap av konsument, ett bolåneavtal med motparten, Zagrebačka banka d.d., i egenskap av långivare, enligt vilket banken ställde ett lån, uttryckt i schweiziska franc, till konsumentens förfogande på 309 373,82 CHF. Lånet utbetalades i kroatiska kuna enligt den genomsnittliga kursen i Hrvatska narodna banka (Kroatiens centralbank) (nedan kallad Kroatiens centralbank), som gällde vid tidpunkten för utbetalningen av lånet och klaganden återbetalade lånet i kroatiska kuna enligt den genomsnittliga kursen i Kroatiens centralbank i förhållande till valutan schweiziska franc.
2. I det tidigare formulerade och standardiserade låneavtalet föreskrev motparten i artikel 1 i avtalet att valutan i avtalet var schweiziska franc. I artikel 7 i avtalet kopplades återbetalningen av lånet till den valutan så att klagandens månatliga och totala låneåtagande beräknades med hänsyn till fluktuationerna i den kroatiska

valutan kuna i förhållande till den schweiziska francen. I artikel 2 i avtalet fastställdes att den rörliga räntan skulle ändras enligt bankens beslut, utan att det angavs några exakta, tydliga och kontrollerbara parametrar för ändringen, det vill säga utan att det angavs på vilket sätt ovannämnda avtalsvillkor sammanhänger med fastställandet av klagandens totala låneåtagande.

3. Klaganden har understrukt att motparten, genom att i avtalet införa ett oskäligt och ogiltigt villkor, enligt vilket valutan fastställdes till schweiziska franc som kopplades till kapitalet, det vill säga genom att införa ett oskäligt villkor om ändring av räntesatsen på så sätt att denna ändrades enligt bankens beslut, och motparten varken innan avtalet ingicks eller under avtalets löptid förhandlade fram detta individuellt med klaganden, inte förklarade den risk som var förknippad med att valutan schweiziska franc valdes. Motparten valde vidare att inte fastställa exakta parametrar och metoder för beräkning av de parametrar som påverkar ändringen av räntesatsen, och handlade i strid med bestämmelserna i Zakon o zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd) (nedan kallad ZZP), Zakon o obveznim odnosima (lag om obligationsrättsliga förhållanden), (nedan kallad ZOO), i strid med principen om god tro och rättvisa, som är de grundläggande principerna i obligationsrätten, och i strid med unionslagstiftningen, framför allt rådets direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor i konsumentavtal (nedan kallat direktiv 93/13), vars bestämmelser har införlivats i nationell rätt genom Zakon o zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd). Detta medförde en obalans i avtalsparternas rättigheter och skyldigheter, vilket var till nackdel för klaganden i egenskap av konsument.

[Orig. s. 3]

4. Klaganden har åberopat det förfarande för kollektivt rättsligt skydd som inletts mot motparten i syfte att skydda konsumenternas intressen och därmed skydda klagandens intressen inom ramen för förevarande förfarande, som inleddes och avslutades vid Trgovački sud u Zagrebu (Handelsdomstolen i Zagreb), med ärendenummer
5. Detta förfarande pågick i sju år. Nedan återges det tidsmässiga förloppet för förfarandet för kollektivt rättsligt skydd.
 - Den 4 juli 2013 fastslog Trgovački sud u Zagrebu (Handelsdomstolen i Zagreb), genom dom, att samtliga åtta banker som var motparter,¹ och därmed även motparten i det nationella målet, i egenskap av motpart nr 1 i det andra målet, hade kränkt konsumenternas kollektiva intressen och rättigheter, på så sätt att den under perioden 2004–2008 hade ingått låneavtal med ogiltiga och oskäliga avtalsvillkor, på så sätt att valutan i dessa konsumentavtal fastställdes till schweiziska franc, till vilken återbetalningen av lånet var kopplad. Det vill säga att

¹ Vid den tidpunkten med undantag av Sberbank d.d., men därefter avkunnades samma dom även mot den banken som mot övriga banker.

den sedvanliga räntesatsen som fastställts ändrades under låneavtalets löptid genom bankens ensidiga beslut.

– Den 13 juni 2014 slog Visoki trgovački sud RH (Republiken Kroatiens handelsdomstol i andra instans), som prövade det överklagande som ingetts av bankerna, även det av motparten i det nationella målet, i egenskap av motpart 1 i det andra målet, genom dom ... visserligen fast att villkoret om den räntesats som ändrades genom bankens ensidiga beslut var oskäligt och ogiltigt, men fann att villkoret om fastställande av den schweiziska francen som valuta var giltigt.

– Den 9 april 2015 fastställde Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), genom dom ..., till följd av det överklagande som bankerna ingett, och därmed även det som ingetts av motparten i förevarande mål, i egenskap av motpart 1 i det andra målet, domen från Visoki trgovački suda RH (Republiken Kroatiens handelsdomstol i andra instans), med motiveringen att villkoret om den räntesats som ändrades genom bankens beslut var oskäligt och ogiltigt och, slog efter prövningen av konsumentföreträdarens överklagande, fast att villkoret om fastställande av valutan till schweiziska franc valutan var giltig.

– Den 13 december 2016 upphävde Ustavni sud RH (Republiken Kroatiens konstitutionsdomstol), genom dom ... efter att ha prövat konsumentföreträdarens talan om konstitutionsstridighet, domen från Vrhovni sud RH:s (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) i den del som avsåg fastställande av schweiziska franc som valuta, och återförvisade målet till sistnämnda domstol.

– Den 3 oktober 2017 meddelade Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) dom genom vilken målet, i den del det avsåg fastställandet av valutan till schweiziska franc, återförvisades till Visoki trgovački sud RH (Republiken Kroatiens handelsdomstol i andra instans).

– Den 14 juni 2018 meddelade Visoki Trgovački sud RH (Republiken Kroatiens handelsdomstol i andra instans) dom ..., i vilken den slog fast att villkoret om fastställande av schweiziska franc som valuta var oskäligt och ogiltigt, på så sätt att bankerna, och därmed även motparten i det nationella målet, i egenskap av motpart nr 1 i det andra målet, under perioden 2004–2008, ingick låneavtal där ogiltiga och oskäliga avtalsvillkor tillämpades, och på så sätt att den valuta som återbetalningen av lånet var kopplat till fastställdes till schweiziska franc i de aktuella konsumentavtalen. Visoki Trgovački sud RH (Republiken Kroatiens handelsdomstol i andra instans) fastställde förstainstansrättens dom från 2013 i den del som avsåg fastställandet av valutan till schweiziska franc och även i förhållande till motparten i förevarande mål.

– Den 3 september 2019 fastställde Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), efter att ha prövat bankernas överklagande och därmed även det överklagande som ingetts av motparten i förevarande mål, i egenskap av motpart nr 1 i det andra målet, genom dom ..., från Visoki Trgovački sud RH (Republiken Kroatiens handelsdomstol i andra instans) av den 14 juni 2018.

6. Förfarandet för kollektivt rättsskydd för konsumenter resulterade slutligen i att både villkoret om fastställande av den schweiziska francen som valuta och villkoret om rörlig räntesats som ändrades genom bankens beslut, förklarades vara oskäligen och [orig. s. 4] ogiltiga i alla låneavtal som innehåller en valutaklausul i schweiziska franc som ingåtts med de banker som är motparter under den omtvistade perioden. Det slogs följaktligen slutgiltigt fast att motparten i förevarande mål, Zagrebačka banka d.d. (i egenskap av motpart nr 1 i det andra målet) under perioden från den 10 september 2003 till den 31 december 2008 kränkt konsumenternas kollektiva intressen och rättigheter och därmed klagandens intressen och rättigheter på så sätt att motparten i de låneavtal som ingicks tillämpade ett oskäligt avtalsvillkor, på grundval av vilket den sedvanliga räntesats som fastställts ändrades under avtalets löptid genom bankens ensidiga beslut, vilket inte förhandlats fram individuellt. Detta avtalsvillkor var ogiltigt. Det slogs således slutgiltigt fast att motparten under perioden från den 1 april 2005 till den 31 december 2008 hade kränkt konsumenternas intressen och rättigheter, och därmed klagandens intressen och rättigheter, att motparten vid ingåendet av låneavtal tillämpade ogiltiga och oskäligen avtalsvillkor enligt vilka valutan fastställdes till schweiziska franc som kopplades till kapitalet, och att motparten, i egenskap av näringsidkare, varken före avtalens ingående eller under avtalens löptid, fullständigt hade underrättat konsumenterna om alla nödvändiga parametrar som var relevanta för att fatta ett giltigt välgrundat beslut, vilket medförde en obalans i avtalsparternas rättigheter och skyldigheter. Motparten handlade därför i strid med de då gällande bestämmelserna i Zakon o zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd) och bestämmelserna i Zakon o obveznim odnosima (lag om obligationsrättsliga förhållanden).
7. I det aktuella kollektiva rättsliga förfarandet tillämpades direktiv 93/13 vid prövningen och domstolarna tillämpade vid tolkningen av bestämmelserna i den nationella lagstiftningen , , den tolkning som antagits av Europeiska unionens domstol i målen C-484/08, Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid och C-26/13, Kasler, när de meddelande sina domar.
8. I enlighet med de gällande bestämmelserna i Republiken Kroatien, Zakon o parničnom postupku (civilprocesslagen) (artikel 502 c) och Zakon o zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd) (artikel 138a) och, på grundval av domar om kollektivt rättsligt skydd, har konsumenterna, och därmed även klaganden, fått rätt att i enskilda förfaranden kräva rätt till återbetalning av de förmåner som bankerna erhållit på ett otillbörligt sätt och konsumenten väckte därför talan vid den hänskjutande domstolen, med ärendenummer

Ingripande från lagstiftarens sida

9. Den 30 september 2015 antog Republiken Kroatien Zakon o izmjenama o dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lag om ändring och komplettering av konsumentkreditlagen) (nedan kallad ZID ZPK 2015), varigenom låntagare fick möjlighet att omvandla låneåtagandet från schweiziska franc till euro.

10. Klaganden gjorde detta genom att ingå ett tilläggsavtal till låneavtalet. På grundval av detta tilläggsavtal omvandlades klagandens lån från valutan schweiziska franc till valutan euro. Omvandlingen gjordes således inte till den nationella valutan kuna, utan till en annan utländsk valuta, euro.
11. Den avgörande frågan i det aktuella förfarandet avser just de rättsliga följderna av Zakon o izmjenam och dopunama Zakon o potrošačkom kreditiranju (lagen om ändring och komplettering av konsumentkreditlagen).
12. För att kunna genomföra omvandlingen fastställdes i ZID ZPK 2015 en exakt metod för beräkning av storleken på konsumenternas nya låneåtagande, som i huvudsak bestod i att från och med lånets början göra en omvandling från schweiziska franc till euro för att erhålla ett nytt lånekapital den 30 september 2015 i euro, enligt vilket låntagaren från den tidpunkten skulle fortsätta att återbetala sitt lån. Närmare föreskrifter om hur omvandlingen skulle ske fastställdes i artikel 19c ZID ZPK 2015. Enligt dessa skulle samtliga inbetalningar som konsumenten gjort till följd av det faktiska lånet jämföras med villkoren för det simulerade, fiktiva [orig. s. 5] lånet i euro. Det fiktiva lånet stängdes genom faktiska inbetalningar och på så sätt beräknades lånebeloppet den 30 september 2015. Vid en sådan jämförelse var de inbetalningar som konsumenterna gjort otillräckliga eller överskjutande. På grundval av den rådande situationen erbjöds de således möjlighet att ingå ett tilläggsavtal till låneavtalet om ytterligare återbetalning av lånet, vilket föreskrivs i artikel 19e.1 i ZID ZPK 2015.
13. Låntagarna, liksom klaganden, kunde, efter en sådan beräkning av lånebeloppet, i enlighet med den lagstadgade "Izračun konverzije kredita" ("kalkylator för omvandling av lånet"), underteckna tilläggsavtal till de ursprungliga låneavtalen och klaganden återbetalade i enlighet med detta tillägg till avtalet, från och med den 30 september 2015, det indexerade lånet i euro, med ett nytt kapitalbelopp på lånet och en ny beräkning av räntesatserna, vilka hade fastställts för framtiden.
14. Den hänskjutande domstolen har påpekat att banken, i enlighet med artikel 19 e ZID ZPK 2015, kunde erbjuda konsumenten att antingen ingå ett nytt låneavtal eller ingå ett tilläggsavtal till det befintliga "tidigare" låneavtalet och att banken hade beslutat att erbjuda låntagaren att ingå ett tilläggsavtal till låneavtalet, vilket tydligt angavs i själva tillägget till låneavtalet, nämligen i artikel 1, i vilken det konstateras att parterna har ingått ett tilläggsavtal till avtalet. Artikel 24 i detta tilläggsavtal har följande lydelse.

Artikel 24

"De övriga villkoren i det ursprungliga avtalet och de tilläggsavtal som eventuellt ingåtts fram till idag förblir oförändrade och ska fortsätta att gälla."

Genom denna bestämmelse säkerställdes identiteten hos det befintliga avtalsförhållandet.

15. Syftet med ZIDZPK 2015 var att likställa låntagare som hade lån uttryckta i schweiziska franc med låntagare som hade lån uttryckta i euro, vilket uppnåddes på så sätt som beskrivits ovan. Syftet med lagen angavs och definierades i artikel 19b ZID ZPK 2015.
16. Den fråga som uppkommer i förevarande mål är huruvida klaganden, i egenskap av konsument, har rätt till ersättning, eftersom klaganden, i egenskap av konsument, i förevarande mål har gjort gällande att låntagare med lån i schweiziska franc inte har rätt till ersättning enligt ZID ZPK 2015, på så sätt att bankerna skulle återbetala de förmåner som de erhållit på grundval av låneavtal som är oskäligen och ogiltiga, det vill säga på grundval av oskäligen och ogiltiga avtalsvillkor om fastställande av schweiziska franc som valuta och ränta, vilket skulle säkerställa att konsumenten i såväl rättsligt som faktiskt avseende skulle hamna i den situation som vederbörande ursprungligen befann sig i.
17. Konsumenten har till stöd för detta understrukt att omvandlingen av lånet fram till omvandlingsdagen, det vill säga den 30 september 2015, just gjordes med beaktande och tillämpning av villkoret om fastställande av valutans till schweiziska franc och villkoret om den räntesats som ändrades genom bankens beslut, så att föremålet för omvandlingen var den giltiga valutaklausulen i schweiziska franc. Inom ramen för omvandlingen tillämpades vidare samma oskäligen rörligen räntesatser som ändrades genom bankens ensidigen beslut, på samma sätt som för lån uttryckt i schweiziska franc, medan lånet efter den 30 september 2015 fortsatte att återbetalas med tillämpning av valutaklausulen i euro och med en ny räntesats som fastställts för framtiden, på så sätt att den uppgick till 5,84 procent och återigen fastställdes godtyckligen av motparten enligt mottot "take it or leave it".
18. Klaganden har dessutom understrukt att konsumenten, när den ingick tilläggsavtalet till avtalet, inte hade någon möjligenhet att förhandla om det föreslagna tillägget, eftersom invändningen mot någon aspekt i tilläggsavtalet till avtalet och underlåtenheten att underteckna avtalet skulle innebära att klaganden inte skulle komma att omfattas av den omvandlingen som vederbörande var tvungen att godta inom 30 dagar, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 19e. 5 ZID ZPK 2015.
19. Klaganden har således gjort gällanden att dennes rätt till ersättning överhuvudtaget inte togs upp i denna lag, att storleken på ersättningen inte har fastställts i själva lagen och att det varken i "kalkylatorn" eller i tilläggen till avtalet har gjorts någon [orig. s. 6] beräkningen av den enskildigen förmånen som banken rättsstridigen erhållit på grundval av låneavtalet. Det har i klagandens fall i förevaranden mål följaktligen inte gjorts någon sådan beräkningen av den ersättningen som klaganden har rätt till. Klaganden har styrkt detta genom att inge beräkningen tillsammans med ansökan. Omvandlingskalkylatorn fastställde nämligen överskottet till konsumentens fördel, som motsvaranden skillnaden mellan de gjorda inbetalningarna och det fiktiven lånet uttryckt i euro, vilken uppgick till 119 406,91 HRK. Detta belopp betalades inte ut till konsumenten, utan användes, enligt artikel 19.c.1 c ZID ZPK 2015, successivt för att betala framtiden månatligen amorteringar på lånet efter

omvandlingen till euro, på så sätt att det överskjutande beloppet kunde uppgå till högst 50 procent av den utestående månatliga amorteringen. Av konsumentens beräkning som bifogats ansökan framgår emellertid att banken, till följd av omvandlingen, på ett otillbörligt sätt erhöll en förmån till nackdel för konsumenten till ett belopp om 340 364,19 HRK.

20. Den bank som är motpart i förevarande mål anser emellertid att klaganden, redan enbart på grund av omvandlingen och ingåendet av tillägget till avtalet, har förlorat den rättsliga grunden för att begära att villkoren i det ursprungliga avtalet förklaras vara oskäligen och på den grunden rätten till ersättning, vilket beror på att lånet har beräknats retroaktivt som om det från och med den första dagen var uttryckt i euro, vilket innebär att det inte finns anledning att upprätta ett finansiellt expertutlåtande för att fastställa det exakta belopp som banken felaktigt har erhållit på grundval av de oskäligen villkoren i det ursprungliga avtalet.
21. Efter att ha tagit del av tilläggsavtalet till avtalet konstaterade den hänskjutande domstolen att klaganden inte vid något tillfälle hade avstått från att göra sina anspråk gällande, inte hade avstått från rätten till full ersättning eller rätten att väcka talan och rätten till rättsligt skydd, och att ett sådant avstående från rättigheter inte föreskrevs i lag. I den nationella lagstiftningen, i artikel 41 i Zakon o zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd), föreskrivs dessutom att en konsument inte kan avstå från sina rättigheter och att dessa rättigheter inte kan begränsas. Motsvarande föreskrivs även i artikel 19e i ZID ZPK 2015 och utgör alltså hinder för bankerna att i tilläggsavtalen till avtalen införa villkor om avstående från någon som helst rättighet som tillkommer konsumenter. Vidare kan en konsument enligt den hänskjutande domstolens tolkning av EU-domstolens dom i mål C-452/18, Ibercaja Banco, enbart fransäga sig det skydd som den har enligt direktiv 93/13 om konsumenten önskar detta och uttryckligen, avsiktligt och medvetet ger uttryck för detta.
22. Enligt den hänskjutande domstolens tolkning var syftet med ZID ZPK 2015 i första hand av social och ekonomisk natur. Syftet med lagen var att underlätta för konsumenter att återbetala lån och försätta dem i en situation där de från och med den 30 september 2015 skulle återbetala lånet på samma sätt som konsumenter som ingått låneavtal med valutaklausuler i euro. Detta framgår även av den omständigheten att bestämmelsen om räntesatsen inte korrigerats i ZID ZPK 2015, fram till den 30 september 2015, vilket innebär att det i själva ZID ZPK 2015 exempelvis inte har fastställts någon särskild metod för beräkning av räntan vid omvandlingen. Denna lag medförde inte heller att lån omvandlades till lån uttryckta i kuna, med undantag för schweiziska franc.
23. Den hänskjutande domstolen har även påpekat att det i ZID ZPK 2015 faktiskt inte har fastställts något individuellt belopp för varje konsument som motsvarar den skada som konsumenten har lidit till följd av oskäligen villkor i låneavtalet, ränta och valutor, det vill säga att de belopp som näringsidkaren erhållit på ett otillbörligt sätt inte heller anges.

24. Den hänskjutande domstolen har påpekat att ZID ZPK 2015 antogs den 30 september 2015, efter att det hade meddelats slutgiltig dom om att villkoret om ränta var ogiltigt, men innan det hade meddelats slutgiltig dom om att villkoret om fastställande av den schweiziska francen som valuta var ogiltigt. Vid den tidpunkt då lagen trädde i kraft hade således villkoret om den schweiziska francen som valuta ännu inte fastställts vara oskäligt och ogiltigt vid domstolen, eftersom slutgiltig dom i det målet meddelades först tre år efter det att lånet hade omvandlats och omvandlingen av lånet skedde med fullt beaktande av villkoret om fastställande av schweiziska franc som valuta som ansågs vara giltigt. Det förhållandet att omvandlingen av lånet just skedde på grundval av villkoren om fastställande av den schweiziska francen som valuta och de räntesatser som ändrades på grundval av bankens beslut, som beaktades i själva kalkylatorn för omvandling och dessutom i en situation där varken villkoret om fastställande av valutan, eller villkoret om räntesatsen som ändrades på grundval av bankens beslut [**orig. s. 7**] enligt själva lagen ansågs vara oskälig/skälig eller ogiltig/giltig innebär att denna fråga från början hänsköts för avgörande inom ramen för domstolsförfarandet.
25. Ovannämnda omständighet är relevant, eftersom antagandet av ZID ZPK 2015 och ingåendet av tilläggsavtalet till avtalet år 2016 ägde rum efter Republiken Kroatiens anslutning till Europeiska unionen. Det är följaktligen ostridigt att Europeiska unionens domstol har behörighet och ska besvara de frågor som ställts i det enskilda fallet.
26. Klaganden har således efter omvandlingen, efter att villkoret om fastställande av valutan till schweiziska franc har fastställts vara oskäligt i förfarandet för kollektivt rättsligt skydd, och efter att den förmån som banken erhållit på ett otillbörligt sätt beräknats som storleken på den ersättning som ska betalas ut, vid den hänskjutande domstolen begärt att samtliga förmåner som banken erhållit på grund av låneavtalet ska återbetalas. Klaganden har vidare gjort gällande och visat att omvandlingen inte hindrade klaganden från att göra detta eller att omvandlingen endast delvis möjliggjorde klaganden att göra detta genom en delvis nedsättning av kapitalet, men har understrukt att det återstående lånekapitalet hela tiden förblev högre än vad det faktiskt borde ha varit vid tidpunkten för omvandlingen om de oskäliga villkoren om fastställande av schweiziska franc som valuta och räntesatsen som ändrades i enlighet med bankens beslut stöks.
27. Klaganden har i förevarande förfarande följaktligen visat att vederbörande, genom omvandlingen, inte försattes i sin ursprungliga situation, det vill säga i en sådan situation som om de aktuella villkoren eller själva avtalet inte hade existerat, utan enbart återbetalade det simulerade lån som är kopplat till euro och på så sätt inte erhöll någon ersättning, och att banken inte har återbetalat alla de förmåner som den erhöll på ett otillbörligt sätt.

28. Storleken på de förmåner som erhållits på ett otillbörligt sätt kan fastställas i förevarande förfarande, och klaganden har till sin ansökan bifogat ett expertutlåtande som styrker detta.

Förfarande för enhetlig tolkning av lagstiftning vid Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien)

29. Vrhovni sud Republike Hrvatske (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), inledde, i egenskap av domstol i sista instans, under förevarande enskilda förfarande den 11 september 2019 ett så kallat ”förfarande för enhetligt tolkning av lagstiftning.”
30. Det rör sig här om ett nytt institut i Republiken Kroatiens rättssystem, som regleras av Zakon o parničnom postupku (civilprocesslagen), artikel 502i och följande artiklar, som möjliggjorde för Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), att inta rättsliga synpunkter avseende en specifik fråga som gäller för alla domstolar i lägre instans vid prövningen av enskilda pågående mål eller mål som kommer att anhängiggöras, vilket föreskrivs i artikel 502n i Zakon o parničnom postupku (civilprocesslagen).
31. Inom ramen för ett förfarande för enhetlig tolkning av lagstiftning med ärendenummer ... hade Vrhovni sud RH:s (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) att pröva följande rättsfråga:

”Ska ett avtal om omvandling av lånet som ingåtts på grundval av Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lag om ändring och komplettering av konsumentkreditlagen) (Narodne novine nr 102/15) anses vara obefintligt eller ogiltigt när villkoren i det ursprungliga låneavtalet, i vilket rörlig räntesats och en valutaklausul överenskommits, är ogiltiga?”

Den 4 mars 2020 meddelade Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) följande dom.

”Det avtal om omvandling av lånet som ingåtts i enlighet med Zakona o potrošačkom kreditiranju (lag om ändring och komplettering av lagen om konsumentkrediter) (Narodne novine nr 102/15) har rättsverkningar och är giltigt [orig. s. 8] när villkoren i det ursprungliga låneavtalet om rörlig räntesats och valutaklausulen är ogiltiga.”

32. I nationell rättspraxis uppkom därefter tvivel och olika tolkningar av detta avgörande som meddelades inom ramen för förfarandet för enhetlig tolkning av lagstiftning, det vill säga tvivel avseende de konstateranden som gjorts i detta avgörande och dess inverkan på den ersättning som skulle betalas till konsumenten enligt direktiv 93/13, och följaktligen på det slutliga avgörandet i förevarande mål. Den hänskjutande domstolen anser därför att avgörandet från Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), det vill säga tolkningen av ZID ZPK 2015, ska anses strida mot unionsrätten, såvitt

ovannämnda lag tolkas så, att den utgör hinder för att ersättning betalas till konsumenten.

33. Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), som i ovannämnda förfarande prövade huruvida tilläggsavtalet till avtalet som låg till grund för omvandlingen av lånet var giltigt, slog i domskälen fast att tilläggsavtalet, i egenskap av ett tillägg till de ursprungliga låneavtalen, inte kan anses vara oskäligt och ogiltigt, inte ens om dess innehåll grundas på villkor som förklarats vara oskäliga och ogiltiga med retroaktiv verkan, av den anledningen att detta tillägg till låneavtalet i själva verket utgör ett nytt avtalsförhållande som är helt frivilligt för konsumenten och som ingåtts på grundval av ZID ZPK 2015. Den domstolen fann således att tillägget till låneavtalet redan enbart av det skälet är lagligt, skäligt och giltigt.
34. Vrhovni sud (Högsta domstolen) vägrade de facto att pröva huruvida tillägget till avtalet var skäligt och giltigt, utan utgick från att så var fallet, utan möjlighet att överhuvudtaget bedöma eller ifrågasätta skäligheten och giltigheten av tillägget till avtalet, trots att de huvudsakliga villkoren i det ursprungliga låneavtalet som avsåg föremålet för avtalet (fastställande av schweiziska franc som valuta) och priset (fastställande av räntesatsen) redan hade ansetts vara oskäliga och ogiltiga med retroaktiv verkan (ex tunc).
35. Trots att Vrhovni sud (Högsta domstolen) i det målet prövade tillämpningen av unionsrätten, det vill säga tillämpningen och tolkningen av direktiv 93/13, som införlivats med nationell rätt genom Zakon u zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd), framställde den inte någon begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen om tolkningen av unionsrätten, och den anförde överhuvudtaget inte i själva domen varför den inte ställt någon tolkningsfråga till EU-domstolen, och den gjorde det inte heller möjligt att ta ställning till frågan om korrekt tolkning av unionsrätten avseende de frågor som nu har ställts i förevarande mål.
36. Det ska påpekas att Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) i fråga om tillämpningen av unionsrätten, närmare bestämt domen i målet Dunai, endast konstaterade att domen i målet Dunai inte var tillämplig, eftersom det i det målet var fråga om ”andra faktiska omständigheter”, på så sätt att ingripandet från lagstiftarens sida i domen i målet Dunai var direkt, medan omvandlingen av lånet vad beträffar Republiken Kroatien var frivillig. Banken var således skyldig att erbjuda omvandling, men konsumenten var inte tvungen att godta omvandlingen och ingå ett tilläggsavtal till avtalet. I det fallet fortsatte konsumenten att återbetala lånet på samma sätt som tidigare. En omvandling kunde emellertid inte ske mot avtalsparternas vilja.
37. Trots detta begärde Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) inte att Europeiska unionens domstol skulle tolka direktiv 93/13 under dessa andra faktiska omständigheter.

38. Den hänskjutande domstolen har även preciserat att Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), inom ramen för förfarandet för en enhetlig tolkning av lagstiftning, inte gav ett klart svar på den avgörande frågan, nämligen om ersättning kan betalas till konsumenter trots omvandlingen av lånet, som uppkommer just i det nu aktuella målet. Banken har påpekat att domen från Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) ska tolkas på så sätt att konsumenten efter omvandlingen av lånet inte längre har rätt att erhålla ersättning, oavsett om vederbörande erhållit sådan ersättning i dess helhet eller inte, och att det inte heller finns något behov av att fastställa storleken på den förmån som banken påstås ha erhållit.
39. Även om domen från Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), ska förstås på det sättet, det vill säga att ZID ZPK 2015 ska tolkas på detta sätt och att motparten i förevarande fall har tolkat domen och ZID ZPK 2015 på så sätt, anser den hänskjutande domstolen att en sådan tolkning skulle kunna strida mot EU-domstolens tolkning **[orig. s. 9]** i domen i målet C-118/17 Dunai. Denna motsättning gällde närmare bestämt tolkningen av den skyddsnivå som garanteras genom direktiv 93/13. Detta skydd är aktuellt i förevarande fall.
40. Den hänskjutande domstolen har tolkat domen i målet Dunai på så sätt att EU-domstolen, i fråga om den inverkan som lagstiftarens ingripande har på konsumenternas rättigheter enligt direktiv 93/13, har intagit den rättsliga ståndpunkten att den inte berövar konsumenten rätten till ersättning och framför allt inte kan beröva konsumenten rätten att kräva återbetalning av alla de förmåner som näringsidkaren erhållit på grundval av ett oskäligt avtal eller oskäliga avtalsvillkor och att karaktären av detta ingripande, det vill säga oavsett om det var indirekt eller frivilligt, inte har någon särskild inverkan på rätten till full ersättning. Av domen i mål C-452/18, Ibercaja Banco, punkt 29 framgår dessutom att konsumenten, när ett avtal ingås frivilligt, inte kan avstå från det skydd som följer av direktiv 93/13 och således inte heller från rätten till full ersättning på annat sätt än uttryckligen, frivilligt och medvetet. Den hänskjutande domstolen har påpekat att konsumenten i förevarande fall inte har avstått från det skydd som garanteras vederbörande.
41. Enligt den hänskjutande domstolen bekräftas denna tolkning av domen i målet Dunai, punkt 41 och där angiven rättspraxis, där det anges att fastställandet att ett avtalsvillkor är oskäligt och ogiltigt syftar till att återställa den rättsliga och faktiska situation som konsumenten ursprungligen skulle ha befunnit sig i om det oskäliga avtalet inte existerat, det vill säga som om det inte funnits oskäliga och ogiltiga avtalsvillkor. Detsamma gäller mål C-779/18, Mikrokasa, punkt 50 och övrig rättspraxis, där EU-domstolen slog fast att ett avtalsvillkor som avspeglar lagar som är bindande för båda avtalsparter endast i undantagsfall kan undantas från bedömningen av om det är oskäligt, vilket inte är fallet här, eftersom omvandlingen och ingåendet av ett tilläggsavtal till låneavtalet var beroende av konsumentens vilja. Konsumenten var inte tvungen att ingå ett tilläggsavtal till avtalet och utan konsumentens vilja, som är en viktig faktor, skulle varken tilläggsavtalet existera eller omvandlingen äga rum.

42. Den hänskjutande domstolen har alltså tolkat direktiv 93/13, i vilket det i tionde skälet tydligt anges att direktiv 93/13 är tillämpligt på alla avtal som sluts mellan näringsidkare och konsument, på så sätt att det med avseende på såväl det ursprungliga avtalet som tilläggsavtalet ska göras en bedömning av om de är transparenta och skäliga, såsom även anges i domen i mål C-452/18, Ibercaja Banco, punkt 39, där det anges att även ett avtalsvillkor som innebär att ett ursprungligt oskäligt avtalsvillkor ändras kan anses vara oskäligt om det inte har förhandlats fram individuellt och om det medför en obalans i parternas rättigheter och skyldigheter.
43. Sammanfattningsvis har den hänskjutande domstolen tolkat direktiv 93/13 samt domarna i målen Dunai och Ibercaja Banco SA på så sätt att –, oberoende av hur den nationella domstolen kommer att bedöma tilläggsavtalen till de avtal som ingåtts på grundval av ett ingripande från lagstiftarens sida, det vill säga oberoende av om de bedöms som ett direkt ingripande eller som ett uttryck för parternas fria vilja – dessa tilläggsavtal inte kan (eller får) försvaga det skydd som garanteras genom direktiv 93/13, det vill säga att de inte får förhindra återbetalning av alla de förmåner som näringsidkare erhållit på ett otillbörligt sätt. Detta får i synnerhet inte ske mot konsumentens vilja. Detta innebär att konsumenter inte någonsin eller någonstans har avstått från ett sådant skydd och ersättning och en sådan möjlighet har inte heller föreskrivits i lag.
44. Enligt den hänskjutande domstolen är en sådan tolkning även förenlig med doktrinen om tolkningseffekt, vilken grundar sig på principen att lagstiftarens avsikt, som här uttrycks i ZID ZPK 2015, inte var att åsidosätta direktivet, utan tvärtom att genomföra det. Den nationella lagstiftningen ska följaktligen i möjligaste mån tolkas i överensstämmelse med de mål och principer som eftersträvas med unionslagstiftningen. Den hänskjutande domstolen anser följaktligen att den är skyldig att underlåta att tillämpa nationell lagstiftning som tolkats på så sätt att den utgör hinder för att säkerställa rättsligt skydd för konsumentens subjektiva rätt.

[Orig. s. 10]

45. Enligt den hänskjutande domstolen kan det särskilda mål som eftersträvas med direktiv 93/13 i fråga om konsumentskydd, och behovet av en sådan tolkning av direktivet, urskiljas i de förenade målen C-482/13–487/13, Unicaja banko och Caixabank, punkt 38. Den nationella domstolen har vidare beaktat resonemanget att den nationella lagstiftningen alltid kan säkerställa en högre och strängare skyddsnivå än själva direktivet, vilket EU-domstolen har påpekat i domen C-484/08, Caja de Ahorros och domen C-96/14, Van Hove, punkt 27.
46. Om domen från Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) skulle tillämpas på detta särskilda mål på så sätt att ZID ZPK 2015 ska tolkas så, att konsumenten redan enbart genom att ingå ett tilläggsavtal till avtalet skulle förlora sin rätt till all ersättning, anser den hänskjutande domstolen att direktiv 93/13 skulle tolkas på ett sätt som är till nackdel för konsumenten, vilket skulle

innebära ett åsidosättande av den skyldighet som åligger varje nationell domstol, som följer av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, att tolka den nationella lagstiftningen så att det mål och det resultat som anges i direktivet uppnås.

47. En sådan tolkning av avgörande från Vrhovni sud RH:s (Högsta domstolen i Republiken Kroatien), enligt vilken konsumenterna har förlorat sin rätt till ersättning, trots att detta varken föreskrivs i denna lag eller har överenskommit mellan parterna, eller konsumenterna – vilka vid tidpunkten för ingåendet av tilläggsavtalet till låneavtalet inte var medvetna om att de frånsade sig något –, skulle enligt den hänskjutande domstolens uppfattning åsidosätta den grundläggande principen i EU-rätten, enligt vilken den angivna bestämmelsen i unionslagstiftningen och i den nationella lagstiftningen ska tolkas med beaktande och i andan av syftet med själva bestämmelsen, och stå i strid med den ståndpunkt som EU-domstolen intog i domen C-282/10, Dominguez, punkterna 24 och 27, och med själva syftet med direktivet som anges i skälen och i synnerhet i skäl 9. Tolkningen skulle följaktligen stå i strid med den ovannämnda domen i målet Dunai, punkt 41, liksom domen i målet C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, punkt 83, där EU-domstolen slog fast att prövningen och fastställandet av om ett villkor är oskäligt och ogiltigt ska göras vid tiden för avtalets ingående, vilket dessutom uttryckligen anges i artikel 4.1 i direktiv 93/13. Ett senare ingripande från lagstiftarens sida saknar således helt relevans, oavsett vilken typ av ingripande det rör sig om, och kan inte medföra ett ifrågasättande av det sätt på vilket villkoret fastställs vara oskäligt och ogiltigt.
48. Enligt den hänskjutande domstolen bekräftas ett sådant resonemang även av följande domar: domen i målet C-260/18 Dziubak, i punkt 52, domen i de förenade målen C-482/13–487/13, Unicaja banko och Caixabank, punkt 37, domen i mål C-421/14, Banco Primus, punkt 61, domen i målen C-154/15, C-307/15 och C-308/15 Gutiérrez Naranjo m.fl., punkt 61.
49. Den hänskjutande domstolen tolkar direktiv 93/13 så, att det medger ingripanden från medlemsstaternas lagstiftare, men då i syfte att bibehålla eller anta bestämmelser som föreskriver ett högre skydd än det som föreskrivs i direktivbestämmelserna. I enlighet därmed kan ett ingripande i avtalsförhållandet endast ske genom ett ingripande från lagstiftarens sida om det är förenligt med direktiv 93/13 eller inom ramen för det maximala konsumentskydd som föreskrivs i artikel 8 i direktiv 93/13. Ett sådant ingripande får inte på något sätt försvaga detta skydd. Detta resonemang återfinns i domen i mål C-118/17 Dunai, punkterna 43 och 44.
50. Den hänskjutande domstolen anser att även bestämmelserna i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) måste beaktas vid prövningen i förevarande mål, och finner att förevarande mål omfattas av unionsrätten. Därför ska även de garantier som konsumenterna har enligt stadgan tillämpas, särskilt vad gäller rätten till ett effektivt rättsmedel som föreskrivs i artikel 47 i stadgan, enligt vilken var och en tillerkänns rättigheter som

kan göras gällande inför medlemsstaternas domstolar, inbegripet i tvister mellan enskilda och bestämmelserna i artiklarna 38 och 47 i stadgan om effektiva rättsmedel ska även beaktas vid tillämpningen av direktiv 93/13. En sådan tolkning har enligt den hänskjutande domstolen gjorts i domen i mål C-34/13 Kušionova, punkt 47 och domen i mål C-414/16 Egenberger, punkterna 70-82.

[Orig. s. 11]

51. Om således ZID ZPK 2015 skulle tolkas så, att konsumenten i enlighet med denna lag, det vill säga enbart genom att ingå tilläggsavtalen till låneavtalet skulle förlora rätten till rättsligt skydd och rätten att kräva full ersättning och återbetalning av allt som erhållits på grundval av oskäligen och ogiltiga avtal och oskäligen och ogiltiga avtalsvillkor, anser den hänskjutande domstolen att den enligt unionsrätten och principen om ett effektivt rättsmedel i artikel 47 i stadgan är skyldig att säkerställa att direktivet ges full verkan genom att underlåta att tillämpa varje bestämmelse i ZID ZPK 2015 som står i strid med direktivet. Med andra ord, om ZID ZPK 2015 skulle tolkas i strid med direktivet skulle den inte vara tillämplig och alla tilläggsavtal till de avtal som ingåtts på grundval av ZID ZPK 2015 skulle följaktligen sakna verkan och vara ogiltiga.
52. Mot bakgrund av vad som anförts ovan tolkar den hänskjutande domstolen direktiv 93/13 så, att ingen lagbestämmelse, inte heller den i ZID ZPK 2015, får leda till att de rättigheter som klaganden har enligt direktiv 93/13 eller enligt Zakon o zaštiti potrošača (lag om konsumentskydd) försvagas. Enligt detta direktiv krävs nämligen att den ursprungliga faktiska och rättsliga situationen återställs genom att de oskäligen avtalsvillkoren stryks, som om de aldrig existerat, och särskilt att alla fördelar som motparten erhållit på ett otillbörligt sätt till nackdel för klaganden, just på grundval av dessa villkor, återbetalas.

Nationell rätt

53. När det gäller de relevanta bestämmelserna i nationell rätt har den hänskjutande domstolen understrukit att det i Zakon o obveznim odnosima (lag om obligationsrättsliga förhållanden) (nedan kallad ZOO) föreskrivs att ett ogiltigt avtal och ogiltiga avtalsvillkor inte kan avhjälpas i efterhand och att dessa enligt artiklarna 322 och 326 i lagen om obligationsrättsliga förhållanden ska förklaras ogiltiga med retroaktiv verkan (ex tunc). Ogiltigheten ska följaktligen bedömas och fastställas med beaktande av tidpunkten för avtalets ingående. Den hänskjutande domstolen anser därför att detta är förenligt med direktiv 93/13.
54. I Zakon o obveznim odnosima (lag om obligationsrättsliga förhållanden) föreskrivs att ett ogiltigt avtal inte kan bli giltigt till följd av att en ogiltighetsgrund senare upphör och inte heller kan bli giltigt genom en förnyelse av avtalet (artikel 145 ZOO). Vidare föreskrivs däri att avtalet inte heller kan bli giltigt enligt en överenskommelse (artikel 158.2 ZOO), oavsett den rättsliga kvalificeringen av tilläggsavtalet till avtalet som parterna ingått på grundval av ZID ZPK 2015. Detta bekräftas i artikel 148.1 ZOO, där det föreskrivs att en

förnyelse saknar verkan, såvida det föregående åtagandet var ogiltigt, och i artikel 158.2 ZOO, där det föreskrivs att ett avtal om en ogiltig rättshandling är ogiltigt. Enligt den nationella lagstiftningen får parterna, om avtalet eller ett avtalsvillkor är ogiltigt, inte företa någon rättshandling (förnyelse, överenskommelse etc.) som innebär att dessa ogiltiga villkor skulle förstärkas i rättsligt hänseende, ändras eller bli rättsligt giltiga, eftersom detta uppenbart strider mot artikel 322 i ZOO, enligt vilken det anses att en ogiltig rättshandling överhuvudtaget inte har företagits. Det är således fråga om en grundläggande princip i nationell obligationsrätt, som just har sin grund i den omständigheten att det är fråga om ett sådant åsidosättande av allmänintresset och säkerheten för den allmänna ordningen, som inte kan avhjälpas med tiden.

55. Den hänskjutande domstolen anser att även dessa bestämmelser är förenliga med unionsrätten, såsom exempelvis har angetts domen i mål C-421/14, *Banco Primus*, punkterna 42 och 43. Den hänskjutande domstolen anser även att den på grundval av egna tolkningar inte får ersätta oskäligen villkor med ett innehåll som inte har fastställts. Denna slutsats drogs på grundval av domen i målen C-70/17 och C-179/17, *Abanca Corporation Bancaria*, punkterna 54 och 55. Dessa villkor ska strykas med retroaktiv verkan.

[Orig. s. 12]

56. När det gäller tidigare rättspraxis från de högsta nationella domstolarna har den hänskjutande domstolen redan hänvisat till befintlig rättspraxis från *Vrhovni sud RH* (Högsta domstolen i Republiken Kroatien). Den domstolen fastslog i domen i målet ... av den 27 juni 2001 att giltigheten av en rättshandling ska bedömas med hänsyn till omständigheterna och de bestämmelser som var i kraft vid tidpunkten för avtalets ingående. Samma ståndpunkt har intagits i exempelvis *Vrhovni sud RH:s* (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) dom ... av den 28 oktober 2008, dom av den 11 april 2007 och dom av den 26 oktober 2010. I denna fråga finns även fast rättspraxis från *Ustavni sud RH* (Republiken Kroatiens konstitutionsdomstol), såsom i exempelvis dom ... av den 17 september 2003.
57. I rättspraxis och de rättsliga ståndpunkter som *Vrhovni sud RH* (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) har intagit, att ett avhjälpande inte är möjligt oavsett om det sker genom en förnyelse eller en överenskommelse, hänvisas det till domen ... av den 8 september 2010, enligt vilken en ogiltig rättshandling inte kan avhjälpas genom en överenskommelse, medan en ogiltig rättshandling enligt rättspraxis ... inte heller kan avhjälpas genom en förnyelse, vilket är förenligt med artikel 148 i *Zakon o obveznim odnosima* (lag om obligationsrättsliga förhållanden).
58. Slutligen har den hänskjutande domstolen även hänvisat till avgörandet från *Vrhovni sud RH* (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) ... av den 12 februari 19, genom vilket den domstolen slog fast att de konsumenter vars lån har omvandlats enligt *ZID ZPK 2015* har ett berättigat intresse av att avtalsvillkoren fastställs vara oskäligen och ogiltiga för att, på grundval av detta erkännande,

kunna göra gällande de rättigheter som de skulle ha haft. I den domen hade Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) att pröva en omvandling i ett fall där ett avtal var ogiltigt. Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) intog ståndpunkten att avtalet var ogiltigt enligt lag och var ogiltigt från den tidpunkt då rättshandlingen företogs. Härvid blir ett ogiltigt avtal inte ens giltigt när ogiltighetsgrunden senare upphör, utom när det föreligger särskilda omständigheter, vilka anges i artikel 326.2 ZOO, som inte föreligger i förevarande mål (ogiltighetsgrunden var ett mindre allvarligt förbud och avtalet fullgjordes i sin helhet). Den hänskjutande domstolen har också hänvisat till avgörandet från Vrhovni sud RH (Högsta domstolen i Republiken Kroatien) av den 26 maj 2020, i vilket det även fastställs att de konsumenters vars lån har omvandlats har rätt att utverka att villkoren i det ursprungliga låneavtalet fastställs vara oskäligen och att de rättigheter som tillkommer konsumenten säkerställs i detta avseende.

59. Den hänskjutande domstolen bifogar härmed en översikt över bestämmelserna i nationell rätt i en separat handling som bilaga, såsom bilaga 1 och bilaga 2, samt en ansökan och parternas inlagor som bilaga 3.

Zagreb, den 15 september 2020

Bilageförteckning:

1. Klagandens ansökan av den 12 juni 2019.
2. Motpartens svaromål av den 2 september 2019.
3. Motpartens inlaga av den 29 juni 2020.

[Orig. s. 13]

4. Klagandens inlaga av den 2 oktober 2020.
5. Klagandens inlaga av den 7 oktober 2020.
6. Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (lag om ändring och komplettering av konsumentkreditlagen)
7. Nationell lagstiftning

[Orig. s. 14]

...

...